

Erityisasiantuntija Mari Pajula

Hallintovaliokunta tiistai 13.9.2022

Asia: K 2/2022 vp Hallituksen vuosikertomus 2021/ lausuntopyyntö

**STM:N ASiantuntijalausunto Hallintovaliokunnalle;
toimenpiteet eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta;
lausumassa mainittu tuki- ja hoitopalvelujen saatavuus**

Hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä (STM) kirjallista asiantuntijalausuntoa koskien hallituksen vuosikertomuksen 2021 liitettä 3, joka käsittelee toimenpiteitä eduskunnan lausumien ja kannanottojen johdosta. Lausuntopyyntö koskee eduskunnan lausumassa EV 226/2021 vp 2021 mainittua tuki- ja hoitopalvelujen saatavuutta rahapeliongelmaan.

Lausumassaan eduskunta edellyttää, että hallitus panostaa ongelmapelaajien ja heidän läheisilleen tarjottavien erilaisten tuki- ja hoitopalvelujen saatavuuteen sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että pelihaittoja ehkäistään osana rahapelipoliittista ohjelmaa. Sosiaali- ja terveysministeriön johdolla laadittu rahapelipoliittinen ohjelma julkaistiin toukokuussa 2022 ja se on osa päihde- ja riippuvuusstrategiaa. Ohjelma sisältää tavoitteita ja toimenpiteitä pelihaittojen vähentämiseksi Suomessa vuoteen 2030. Tuki- ja hoitopalveluiden saatavuuden ja laadun kehittäminen, talousosaamisen edistäminen ja ylivelkaantumisen torjuntaan kohdentuvat toimet ovat osa rahapelipoliittisen ohjelman kokonaisuutta rahapelihaittojen torjunnan tehostamiseksi.

Ohjelma sisältää useita toimenpiteitä toimivan ja haittoja vähentävän palvelujärjestelmän varmistamiseksi. Nämä ovat:

1. Edistetään rahapelaamisen puheeksiottoa ja rahapelihaittojen tunnistamista sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä muissa julkisissa palveluissa.
2. Huomioidaan rahapelihaitat vahvemmin ja näkyvämmiin sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa ja vahvistetaan osaamista.
3. Parannetaan palveluiden laatua, saavutettavuutta ja saatavuutta rahapelihaitoissa.
4. Tarjotaan pelihaittakeskuksen kautta sähköisiä palveluja ja levitetään hyviä käytäntöjä.
5. Kiinnitetään vertaistuki ja kokemusasiantuntijuus tuki- ja hoitopalveluihin.
6. Edistetään oikeutta saada hoitoa rahapeliongelmaan ja ehkäistään

itsetuhoisuutta.

Talousosaamisen edistämistä ja ylivelkaantumisen torjuntaa koskevat toimenpiteet ovat:

1. Seurataan ja edistetään ylivelkaantumisen torjunnan toimenpiteitä.
2. Edistetään rahapelaamiseen liittyvästä velkaantumisesta selviämistä ja taloudellista toipumista.
3. Edistetään rahapelihaittojen ehkäisyä talousosaamisen näkökulmasta.

Tuki- ja hoitopalveluiden saatavuutta tukemaan osana rahapelipoliittisen ohjelman toimeenpanoa perustetaan uusi määrärahamomentti. Määrärahamomentin perustamista ehdotettiin parlamentaarisessa yhteistyössä valmistellussa yhteisymmärrysmuistiossa, joka koski rahapelituotoilla rahoitettavien yleishyödyllisten toimintojen uutta rahoitusmallia. Momentin rahoituksella tuetaan hyvinvointialueita pelihaittojen tuen ja hoidon kehittämisessä ja toteuttamisessa ja momentin mukaiseen rahoitukseen siirretään nykyistä Peluurin sähköisten palveluiden kokonaisuutta vastaavat palvelut, jotka toimivat tällä hetkellä Veikkauksen suorarahoituksella. Peluuri on pelaajille, heidän läheisilleen sekä työssään pelihaittoja kohtaaville ammattilaisille suunnattu palvelukokonaisuus, joka muodostuu peliongelmien keskittävistä tuki- ohjaus- ja neuvontapalveluista.

Julkisia palveluja täydentävät, erityisesti järjestöjen tarjoamat tukipalvelut ovat tärkeä osa rahapeliongelmien pelaajille ja heidän läheisilleen tarpeenmukaisten palveluiden kokonaisuutta. Ohjelmalla vahvistetaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä.

Nykyisin kuntien vastuulle kuuluvaa ja jatkossa hyvinvointialueille siirtyvää rahapeliongelman hoidon järjestämisveloitteen tarkoituksenmukaista toteutumista on tuettu hallituskaudella jo ennen rahapelipoliittisen ohjelman valmistumista monella tapaa osana arpajaislain 52 §:n mukaista työtä, jota Terveiden ja hyvinvoinnin laitos toimeenpanee. Tähän työhön kohdennettavia resursseja on lisätty ja STM:n työlle asettamat strategiset tavoitteet vuosille 2020-2023 sisältävät useita tuen ja hoidon saatavuuden ja laadun parantamista koskevia tulostavoitteita. Peliongelmapalveluiden tarkoituksenmukainen integraatio osaksi sosiaali- ja terveyspalveluita on toimien keskeinen tavoite. Työtä on toteutettu mm. osaamista ja tietopohjaa kehittämällä esimerkiksi toimivista menetelmistä sekä alueellisella kehittämistyöllä ja määrämuotoista kirjaamista edistämällä. Käypä hoito –suositusten valmistelu on käynnistetty.

Hallitusohjelman toimeenpanoon kuuluu myös mielenterveys- ja päihdelainsäädännön uudistaminen. Mielenterveys- ja päihdelainsäädäntöä koskevassa esityksessä selkeytettäisiin hyvinvointialueiden ja kuntien mielenterveyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön tehtäviä sekä mielenterveys-, päihde- ja riippuvuustyön ja hoidon toteuttamista osana hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja. Lisäksi näiden palvelujen osalta selvennettäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä ja vastuunjakoa sekä vahvistettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhteensovittamista ja järjestämistä tarvittaessa yhteisesti toteutettuina palveluina.

Riippuvuustyön osalta sekä sosiaalihuoltolakiin että terveydenhuoltolakiin ehdotetaan lisättäväksi päihteiden ongelmakäytön ja päihdehäiriöiden lisäksi muu riippuvuuskäyttäytyminen. Termillä viitataan toiminnallisiin riippuvuuksiin, kuten rahapeli riippuvuuteen. Lisäys ei muuttaisi sitä sosiaalihuollon ja terveydenhuollon yleistä lähtökohtaa, että avun tai hoidon tarpeeseen vastaaminen ei edellytä diagnoosia tai täsmällistä sairauden määrittelyä. Myös muun riippuvuuskäyttäytymisen tuki ja hoito ovat jo nykyisin osa sosiaali- ja terveydenhuoltoa eikä sääntelyn täsmentäminen siten laajentaisi hyvinvointialueen järjestämisvelvollisuutta. Lisäyksellä tavoitellaan sitä, että sosiaalihuollossa ja terveydenhuollon palveluissa aikaisempaa paremmin tunnistettaisiin myös muun riippuvuuskäyttäytymisen aiheuttama tuen tai hoidon tarve, jolloin asiakas saisi mahdollisimman aikaisessa vaiheessa tarpeenmukaisen avun. Hallituksen esitys on tarkoitus saada eduskuntaan vielä tämän syksyn aikana.